

ATT BLI ORTODOX

Människor närmar sig Ortodoxa Kyrkan från många olika håll, det ena olikt det andra. Oavsett bakgrund är kyrkan ett andligt sjukhus dit alla är välkomna. I detta häfte finns information om vad nästa steg är efter att du sökt dig hit och vill veta mer.

Att gå ut till alla folk är kyrkans uppdrag

Efter Frälsarens underbara uppståndelse och precis innan hans ärofulla himmelfärd gav han en befallning till sina lärjungar. Den löd så här: ”Mig är given all makt i himlen och på jorden. Gå därför ut och lär alla folk. Döp dem i Faderns och Sonens och den Helige Andes namn. Lär dem att hålla allt det jag har befallt er. Och se, jag är med er alla dagar till tidens slut” (Matt 28:18-20).

Det är Guds vilja att varje människa ska bli räddad, eller med ett annat ord, frälst. Det är hans vilja att varje människa ska bli ett Guds barn i det heliga dopet, att alla får sina synder borttvättade och får del av det eviga livet. Det är den Heliga Treenighetens vilja att varje man, kvinna och barn från alla folk och områden ska lära sig att leva ett liv i kärlek, helighet och värdighet, så som Jesus själv levde, genom att de lär sig hans bud från hans kyrka och att hålla dem som ett uttryck för kärlek gentemot Gud och medmänniskan.

Under de gångna 2000 åren har den ”enda, heliga, katolska och apostoliska kyrkan” arbetat med att uppfylla den befallningen. Kyrkans arbete har varit att vittna om Guds frälsande gärningar, att framhäva Kristi kors och förkunna hans seger över död, synd och djävulen, och att bjuda in alla människor att ta del av Herrens frälsande kraft genom tro och dop. Kyrkan inledde detta arbete där hon befann sig, i hjärtat av romarriket som hon omvände till Kristus. Hennes vittnesbörd sträckte sig österut till Persien, Indien och västra Kina. Hennes vittnesbörd nådde söderut till Nordafrika. I Norr nådde hennes budskap till de slaviska länderna och Norden, och sedermera till hela Västvärlden och Amerika. Ännu idag fortsätter, hon och kommer alltid fortsätta, att lära alla folk till dess hela jorden är täckt av kunskap om Gud, ända till den yttersta tiden.

Det ligger i själva kyrkans natur att vara apostolisk. Det innebär inte bara att hon äger en oförändrad apostolisk lära, utan också att hon arbetar apostoliskt och sänder ut budbärare med de goda nyheterna om Gudsmänniskan Jesus Kristus till jordens alla ändar. Varje lokal församling representerar Kristi fullhet och tjänar som utpost för detta universella uppdrag i just den stad eller plats där den befinner sig. Det finns ingen församling som inte också är ett centrum för mission.

Jesu lärjungar får formas under katekumenatet

Rent praktiskt fullkomnar kyrkan sitt uppdrag att predika och evangelisera för alla folk i det som kallas för katekumenatet. En katekumen är ett gammalt ord på grekiska som betecknar någon som tar emot undervisning för att döpas eller myrrasmörjas in i kyrkans gemenskap. Att kyrkans arbete med katekumener är centralt framgår av det faktum att hon ber specifikt för dem under varje liturgi. Ortodoxa Kyrkan ber för katekumenerna i det som heter Katekumenernas ekteni. Den lyder så här:

Diakon: Låt oss troende be för katekumenerna att Herren skall förbarma sig över dem.

Kör: Herre, förbarma dig. *(detta svar upprepas efter varje utrop)*

och låta dem tillägna sig sanningens ord;

att han skall uppenbara rättfärdighetens evangelium för dem

och förena dem med sin heliga, katolska och apostoliska kyrka.

Gud, fräls dem, förbarma dig över dem, hjälp dem och bevara dem genom din nåd.

Katekumener, böj era huvuden för Herren.

Kör: För dig, Herre.

Präst (tyst): Herre, vår Gud, du som bor i höjden och ser på det ringa, du som till människosläktet sände frälsningen, din enfödde Son, vår Herre och Gud, Jesus Kristus, vänd din blick till dina tjänare katekumenerna som står med nedböjt huvud inför dig, och gör dem värdiga att, när tiden är inne, ta emot det bad som återföder och förnyar, ger dem syndernas förlåtelse och klär dem i oförgänglighetens klädnad. Förena dem med din heliga, katolska och apostoliska kyrka, och räkna in dem i din utvalda hjord, *(Högt)* så att de tillsammans med oss kan ära ditt vördade och upphöjda namn, Fader och Son och Helig Ande, nu och alltid och i evigheternas evigheter.

Kör: Amen.

Denna ekteni för katekumenerna infaller strax efter evangelieläsningen och predikan. Placeringen gör det tydligt att det heliga evangeliet läses och predikan framförs också för katekumenernas uppbyggelse, och inte bara för de troende. Efter ektenin ropar diakonen

”Katekumener, gå ut!” Förr i världen deltog inte katekumenerna vid den del av liturgin som kretsade kring nattvarden, eukaristin, eftersom denna är förbehållen de som hör till Kristi kropp. Istället gick katekumenerna längst bak i kyrkan, till *Narthex* (vapenhuset) eller till ett särskilt rum där de blev undervisade i tron. Ännu idag kan icke ortodoxa på vissa platser hänvisas till en särskild plats i kyrkan under denna del av gudstjänsten. I vår kontext är det ovanligt att katekumenerna går ut när diakonen ropar dessa ord. Det finns en pedagogisk poäng i att de får stanna kvar och se hur resten av måltiden går till, även om man som icke-ortodox ännu inte själv får ta emot nattvarden. Samtidigt understryker orden att katekumenerna ännu inte utgör del av de invigdas skara.

Katekumenernas plats i *Narthex*

Kyrkans heliga arkitektur vittnar också om katekumenatets plats i kyrkans liv och katekumenernas roll. De flesta ortodoxa kyrkobyggnaderna är indelade i tre delar: narthex, skeppet och altaret. Narthex är den del som är längst åt väster, och det rummet tjänar många syften. Det är övergångsrummet mellan världen (därute) och Guds rike (inne i kyrkan), och det är en plats där ortodoxa kristna frambär särskilda böner och vördar ikoner etc. De botgörande har traditionellt också haft sin plats i narthex. Strikt sett är narthex också katekumenernas plats. En katekumen är ju en som blivit inskriven i katekumenatet, som tagit ett första steg bort från världen och närmat sig kyrkan, men ännu inte blivit organiskt en del med henne genom dopet in i Kristi kropp. Denna andliga verklighet symboliseras av att katekumenerna traditionellt tar sin plats i narthex efter diakonens uppmaning till dem att gå ut.

Katekumenatet: uppvaktning-förlovning-äktenskap

Processen att bli ortodox kristen kan liknas vid processen att gifta sig med någon, och består av samma grundläggande perioder av uppvaktning, förlovning och äktenskap. När en människa först blir intresserad av Ortodoxa Kyrkan äger ett antal inledande ”möten” rum: man kanske besöker en liturgi, undersöker den ortodoxa tron online, eller pratar med en vän som är ortodox. Om dessa möten utfaller väl följer en tid av djupare och mer överlätna studier, vilken kan liknas vid en uppvaktning. Under denna tid exponeras sökaren för kyrkans gudomliga liturgi, hennes ikoner, hon ser hur människor tecknar sig själva med korsets tecken, hur de bugar, hur de kysser heliga ting. Kanske är det första gången hon hör kyrkomusik eller känner doften av rökelse, eller rör sig i ett heligt rum? Det kan vara omvälvande och ge många intryck, och det kan ta ett tag att känna sig hemma och bekväm i detta nya sammanhang. Sökaren uppmuntras att ha tålamod och att förvänta sig att sakta men säkert få en allt större förståelse och uppskattning för kyrkans djupa liturgiska liv.

Under denna uppvaktning av kyrkan uppmanas sökaren att vara fokuserad och delta på så många liturgier som möjligt. *Det bästa katekumenatet är regelbundet, frekvent och uppmärksam närvaro på de heliga gudstjänsterna.* Det förhåller sig så eftersom kyrkan ber som hon tror, och tror som hon ber. Varje bön under gudstjänsten är djupt teologisk, och all sann teologi är bön. Under denna uppvaktningstid uppmuntras sökaren också att åtminstone

läsa en grundläggande bok som introducerar Ortodoxa Kyrkan (se förslag på läsning i slutet av detta häfte). Om allt går väl ställer så småningom sökaren sig frågan om inte hon faktiskt ska bli ortodox; om hon kan se sig själv leva ett ortodox liv. Detta är en naturlig process som i hög grad liknar ett par som på allvar börjar fundera på förlovning och äktenskap.

Efter denna period av undersökande, eller uppvaktning som vi kallat det (vilken inte bör vara kortare än två månader, och gärna längre än så), kanske sökaren når till en punkt då hon vill bli en officiell katekumen i den lokala församlingen för att också senare kunna tas upp i gemenskapen fullt ut. Denna tid liknas vid förlovningen, och för Ortodoxa Kyrkan är förlovning en allvarlig sak och inte något man gör lättvindigt. Frågan om huruvida man ska gifta sig i framtiden är inte längre en fråga, eftersom förlovningen är ett positivt svar i sig självt på den frågan. Förlovningen är en förberedelse för äktenskapet. Samma sak med sökaren som blir katekumen: när man blir det officiellt är det inte längre fråga om man avser låta sig döpas eller myrrasmörjas in i Ortodoxa Kyrkan, utan fråga om att faktiskt förbereda sig för det. Frågan gäller inte längre *om*, utan *när*.

När sökaren kommit dithän ska hon kontakta prästen och be om hans välsignelse att bli katekumen. Om prästen bedömer att sökaren är mogen för det kommer han så inom kort (vanligen i anslutning till en kommande liturgi) att be Bönen för någon som vill bli katekumen. Den lyder så här:

Bönen för den som ska bli katekumen

Bönen sker i slutet av aftongudstjänsten eller innan liturgin. Prästen och de som vill bli katekumener står i kyrkans narthex.

Präst: Välsignad är vår Gud, ständigt, nu och alltid och i evigheternas evigheter.

Kör: Amen.

Prästen gör korstecken över kandidatens panna, mun och bröst och ber:

Präst: Herre, vår Gud, till dig vädjar vi och ber: Låt ditt ansiktes ljus lysa över din tjänare (tjänarinna) N och din enfödde Sons kors tecknas i hans (hennes) hjärta och tankar, så att han (hon) kan undfly världens tomhet och fiendens onda anslag och följa dina stadgar. Herre, låt ditt heliga namn bevaras oförnekad i honom (henne), som när tiden är inne skall förenas med din heliga kyrka och fullkomnas genom Kristi, din Smordes, vördnadsbjudande mysterier, så att han (hon) lever efter dina bud och bevarar sigillet obrutet och når fram till de utvaldas salighet i ditt rike, genom din enfödde Sons nåd och kärlek till människorna. Välsignad är du tillsammans med honom och med din heliga, goda och livgivande Ande, nu och alltid och i evigheters evighet.

Kör: Amen.

I och med denna bön har sökaren beseglat sitt beslut att bli ortodox, och förbli det för resten av sitt liv. Hon inser att detta inte handlar om att ”byta samfund”, utan om att dra sig närmare den enda, heliga, katolska och apostoliska kyrkan. Det handlar om en överlåtelse att troget tjäna Gud som en medlem i Ortodoxa Kyrkan oavsett var man bor. Katekumenen har förlovat sig med kyrkan, och ämnar fullborda denna förlovning i det andliga äktenskapet som utgörs av det heliga dopet. Katekumenen förväntas också, vid denna tidpunkt, skriva och informera det samfund hon tidigare eventuellt kom ifrån och meddela att hon önskar bli struken från deras matrikel. Katekumenen räknas nu som en del i den lokala ortodoxa församlingen och kommer ta del av undervisningen. Från och med nu identifierar sig katekumenen som en ortodox kristen i relation till världen. Om katekumenen skulle dö innan hon blivit fullt mottagen i kyrkan kommer hon ändå bli begravd som en ortodox kristen.

Värt att notera

Alla katekumener påminns om att katekumenatet är en tid för omvändelse och tro som leder till gemenskap med den Heliga Treenigheten, och inneslutande i den enda, heliga, katolska och apostoliska kyrkan. En sådan väg leder till Kristus och bort från den Onde. Demoniskt motstånd är att vänta under katekumenatet. Sådana eventuella hinder går att besegra med Guds hjälp, kyrkans andliga medicin och en fast beslutsamhet från katekumeners sida.

Vad som förväntas av en katekumen

1. Om du som katekumen tidigare var medlem i ett annat religiöst samfund, kristet eller annat, ska du som katekumen skriva och meddela detta samfund att du stryks från deras matrikel. Detta är mycket viktigt utifall du som katekumen dör under katekumenatet.
2. Du som katekumen ska inte längre bevista icke-ortodoxa religiösa sammankomster eller gudstjänster, och ska inte under några omständigheter ta emot nattvarden i något sammanhang som inte är i kommunion med Ortodoxa Kyrkan.
3. Det förväntas av dig som katekumen att du gör ditt yttersta för att prioritera och närvara på så många gudstjänster som du kan, I de fall du får förhinder bör du meddela prästen.
4. Försök att också besöka minst två andra ortodoxa församlingar eller ett kloster under ditt katekumenat.
5. Begrunda vad du regelbundet kan bidra med ekonomiskt, och genomför det. Församlingens liv baseras på frivilliga månatliga gåvor. Alla ger efter förmåga.
6. Du som katekumen ska närvara på alla de kurstillfällen som församlingen erbjuder. Frånvaro måste anmälas och följas upp i samråd med prästen.
7. Du som katekumen bör odla ett personligt böneliv och ägna en stund varje dag åt andlig läsning i ditt hem, samt delta i kyrkans fasteperioder och högtider.

8. Du som katekumen bör söka vägledning av prästen, ställa eventuella frågor till honom, och i samråd med honom tala om dina erfarenheter under katekumenatet.

Rekommenderad läsning

- Kallistos Ware: *Den ortodoxa kyrkan* (Artos & Norma bokförlag, 2003)
- Hilarion Alfejev: *Trons mysterium – en introduktion till den ortodoxa kyrkans troslära och andlighet* (Artos & Norma bokförlag, 2010)
- Helige Metropolit Filaret (Drozdov): *Ortodox katekes* (Kristi förklarings ortodoxa kyrka, 2021)
- Nikodemus Ungh: *Den kungliga vägen* (Kristi förklarings ortodoxa kyrka, 2023)
- Lawrence Farley: *Låt oss vara uppmärksamma – en resa genom Ortodoxa Kyrkans gudomliga liturgi* (Artos & Norma bokförlag, 2018)
- Mikael Fälthammar: *Gudomliggörelsens lag – Bergspredikan läst med Ortodoxa Kyrkan* (Artos & Norma bokförlag, 2023)

Att förbereda sig inför dop/myrrasmörjelse

- Du ska ha en fadder inför ditt mottagande i kyrkans gemenskap. Prästen kan hjälpa dig hitta någon om du tycker det är svårt själv.
- Fyll i blanketten ”Jag önskar bli döpt/myrrasmörd” som du får av prästen vid förfrågan.
- Du ska ha ett skyddshelgon vars namn du tar i dopet. En del har redan ett kristet namn och väljer helt enkelt att behålla det även i dopet/myrrasmörjelsen.
- Du kommer behöva ett dopkors. Kommer din fadder införskaffa det, eller är det något du själv ska köpa? Prata med din fadder i god tid innan. Välj kors med omsorg.
- Samma sak gäller angående en ikon på ditt skyddshelgon: ska du eller din fadder införskaffa en sådan?
- Du kommer behöva kläder att döpas i som inte är ömtåliga, samt vita (eller åtminstone ljusa) kläder att byta om till efter dopet. Om du ska myrrasmörjas behöver du bara vita/ljusa kläder.
- Förbered dig att avge generalbikt (eller livsbikt) inför ditt upptagande. Räkna sedan med att bikta dig regelbundet, gärna en gång i månaden.
- Förbered dig att ta emot Kristi heliga kropp och blod så ofta du kan under de 40 dagarna efter ditt dop/myrrasmörjelse.

Och sen då?

Mycket av det som redan sagts i detta häfte gäller även efter att man blivit del av Ortodoxa Kyrkan: som att fortsätta prioritera gudstjänsterna, be regelbundet, delta i kyrkans fastetider och högtider, gå regelbundet till bikt, vara med och bära församlingens verksamhet genom regelbundna ekonomiska gåvor och så vidare. Allt är inte ”klappat och klart” bara för att man nu blivit ortodox. Tvärtom: din andliga tillväxt kommer att fortsätta ända till din sista stund, men fullbordas först efter den kroppsliga döden.

Ett helgon som heter helige Johannes av Valamo brukade säga: ”Lita inte på dig själv förrän du ligger i din kista.” Det betyder just detta, att ihärdigt och troget fortsätta att samarbeta med Gud på sin frälsning som en aktiv del i kyrkans gemenskap.

Vi är inte utelämnade åt oss själva. Vi har Gud den heliga Treenigheten, vi har Guds Moder Maria och alla de heliga i vår gemenskap. Men vi har också varandra här på jorden, systrar och bröder i tron. Försök att vara en aktiv del i din lokala ortodoxa församlings liv!

Prata med prästen om exakt hur du kan bli delaktig mer aktivt. Det kan vara som deltagare på de bibelstudier vi regelbundet arrangerar, eller i någon av fikagrupperna, eller ska du kanske sjunga upp för kören och se om det är något för dig?

Oavsett: varmt välkommen till Kristi enda, heliga, katolska och apostoliska kyrka, och i den gemenskap av tacksamhet som vi delar över Guds kärlek till människorna, genom vilken han bevarat sin kyrka i alla tider och låter den leva och frodas även här hos oss.